

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio VIII. De cambio in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ideo ad postremū verbū vbi diximus qđ
qui non habet vnde id soluere possit, quod
allectur, neque pretium valet percipere.

QVÆSTIO VIII.

DE CAMBIO IN GENERE.

ARTICVLVS I.

Utrum ars camporia sit licita.

Ambiorū disputatio ad vsu
re tractarum attinet. Est n.
materia hęc vt cognita ma
xime necessaria, ita rū per
se ipsam abstrusissima, tū ē
mercatorum nouis quotidianiq. inuentis
in ricantissima, ac subinde doctorum opi
nionibus plurimum offuscata. Quamobrē
complurimū sum postulationibus impio
be interpellatus, vt pus venenumq. huius
pestis aperirem, quę id dies magis ac ma
gis in rempublicam grassatur. Curabo ergo
pro ea quę mihi suppetit ingenti facul
tate, id tentare: Deus nobis quod veritas
habet suggerat. Igitur in ingressu de arte
primum camporia sciscitauerit, an sit licita?
Arguitur enim a parte negatiua. Ars
camporia numularia est, nempe numorū
commutatrix & auctrix, hanc aut Arist. 1.
Polit. cap. 6. & 7. veluti contra naturam sit
condemnat, vt potē quod in numis com
mutandis nullum inlit naturale commodum,
sicuti in commutandis cibis, vestimē
tis, atq. alijs rebus ad vitam necessarijs. Ac
cedit secundo, qđ finis huius artis, vt supe
riori libro dicebamus est, diuiciarum con
quilitio, quę in infinitum procedit, cum ta
mē temporalia desideria modum habe
re debeant, quia idcirco de causa est reipub
lice pestifera, vt experientia ipsa testatur.
Quare & Christus numulariorum mentas
euerit. Tertio per hoc clare, vt supra di
cebamus, esse contra naturam, quod per
haud artem maxime sit, vt sterils pecunia
fructuosior sit, quam terra ipsa, & inde cam
pores odium contrahunt apud homines.
Atque inde præterea, quod sece homines
sunt sedentarij, nempe qui otiosi viuunt,
& tū plus lucri corrādunt, quam alij actuo
si labore manuum suarum insudantes, eo
præcipue quod pecuniam suam nulli subij
ciunt periculo, sicuti in alijs sit negotiatio

nibus. In contrarium tū facit, quod quo
dammodo hæc ars vsui est reipublice ad
cambianas traducendaque monetas.

Primum omnium nomē cambium La
tinum est. Nam cambire, idem est quod
rem vnā pro alia cōmutare. Sed est cum
Arist. loco citato, vt superiori libro partim
adaortauimus, nunc emunctius recolendū,
tres permutationum formas temporum
curriculo ordine succreuisse. Ceperunt n.
homines res ipsas primum cambire, puta
vincam pro domo, vinum pro frumento,
vellem pro calceo, &c. Quę quidem cam
bitio sinceritati naturę est a suis primor
dijis natiua, sed tamen propterea minime
sufficiens, quod neque res possunt aut in di
uersa loca omnes asportari vt cambian
tur, neque in longa seruari tempora. Et
ideo successit secundum cambium, nempe
numus inuentus est, qui rerum esset preti
um, cumq. rebus ipsis cambiretur. Atque
modus hic cambiendi proxime ad primū
accedit, illiq. omnino deseruit. Quare hoc
porro ad vitę sufficientiam vitam erat.
At vero inuento numo humana sagacitas
per auaritiā excitata, tertiam cambiorū
progeniem peperit, vt videlicet numum
pro numo commutaret. Quę quidem
commutatio inde primum ortum traxit,
quod autem pretiosoremque moneta
neceesse erat cum minoribus cambire.
Deinde vero, quia in vna regione aurum
numeriosius argento aestimabatur quam
in alia & negotiatores idem aurum plaris
illie vendebant, quam in alia emerens, at
que inde postea industria humana artifi
ciosius eandem artem locupletauit. Hac
ergo ratione generale cambij, qđ est rerum
commutatione originem duxerat, tādē
crebrecente vsu ad pecuniarum commu
tationem, quę minus est naturalis, accom
modatum est. Quare cambium non est
idem, quod ars ipsa numularia seu pecu
naria. Nam ars industriam negotiandi si
gnificat, cambium vero ipsam eius com
mutandi actionem. Sunt autem, qui intel
ligere aliter non valentes cambij nomen,
quam si inter res fiat diuersas, aut proprie
cambium non posse intelligi nisi inter mo
netas aut diuersi metalli aut diuersi signi.
Hac autem conditione ratio cambij nul
larenus eget, immo in cambio ratione lo
ci, vt infra, patebit, idem proprie numi pro
diuersitate loci cambiantur. His ergo præ
habi

Quid
cambium

Triplex
permuta
tionū
forma.

Primū
arg. a
parte
negati
ua.

Arg. 2.

Arg. 3.

Conclu-
siorespō
sua.

habitis ad questionem forsan alicui videbatur propter rōnes factas negatiue simpliciter respondendum, s. h. mōi artem non esse licitam, pleriq. tñ contra respondent, non solum licitam esse, verum & vtilem. Crediderim tamen tali esse conclusione respondendum: Ars campforis quam numulariam Arist. appellat, si per se vnde secundum sonum vocis existimetur, in malum sonat, non tñ sic habet penitus intrinsecam malitiam, quin bono fine & circumstantiis fieri possit licita. Quatuor enim actionū genera libro tertio distinximus. Alia. n. est gñe suo bona, vt virtutis opus, alia indifferens, vt ambulare, alia vero sic intrinsece mala, vt neququam fieri queat licite, vt mentiri. Quarta vero est, quæ per se nude considerata, in malum sonat, at tamen ad repugnat, quo minus sine aliquo & circumstantia fieri possit licite, vt plura simul retinere sacerdotia. Atque huius generis, si rem conijcio, est ars campforis. Nomen enim numulariæ artis, vt Arist. loco citato docet, duo significatione sua præfert absurda. Primum ratione materiæ, q. præter pecuniæ primæuum vsum, qui est, vt rerum sit pretium, cambitur vna pro alia. Secundo, ratione finis, quia s. eiusmodi commutatio non ad prouidentiam proxime necessariorum vitæ, sed propter lucrum fit, quod infinitam gignit appetendi sitim. Atque adeo sic nude considerata, male sonat. Accedunt & eidem arti eadem etiam incommodorum periculorumque genera, ac subinde fraudes atq. alia mala, quæ superiori lib. quæst. 2. negotiatione ostendimus annexi, imo vero hæc pluribus est delinquendi occasionibus exposita. Nam relique negotiationum species, quæ in emptione & venditione versantur, plus habent naturalis commercij, cum res illic cambiantur ad vitam necessariæ, plusque exigunt industriæ, diligentia, ac laborum, pluribusque periculis capitale summittitur, quibus quidem rationibus honestantur, in hac vero arte nullum illorum inest. Præerea, maius habet illicitamentum ad expiscandum aliena bona, porro cum prodigi homines qui suis volunt voluptatibus inseruire, paratam a campforibus habent viam breui suas substantias decoquendi. At quoniam huius artis vitia in libri decursu tractanda sunt, de his modo satis. At vero secunda con-

clusionis pars nihilominus sic probatur. Hæc eadem ipsa ars aliqua reipublice esse ferre potest emolumenta, ergo si illis vitijs expurgetur, in finemque referatur honestum, licita erit, atque adeo utilis. Antecedens inde patet, quod necessarium quodque est ciuibus pretiosiorum monetarum vilioribus commutare, vt in subsecquentibus comperissimum fiet. Quod autem ab illis maculis, quibus solet, elui possit, liquet, nam potest campfor non absq. modo, at honestum optare lucrum. Sed neq. numismatum commutatio, que earum institutioni aduersari videtur, est omnino eius naturæ contraria. Nam sicuti in alijs rebus Arist. eodem 6. cap. primo Polit. duplicem dignouit vsum, sic & in pecunia licet. Est enim calcei, velique ac reliquorum vtensilium duplex vsum, vnus primæuus, cuius gratia inuentus est, quem admodum calcei vsum est calcatio, & indumenti, indutio, atque equi equitatio, &c. alter vero emptio & venditio. Horum autem licet prior sit proprius, posterior tamen non est repugnans. Ordinatus enim venditio calcei ad priorem vsum. Pari ergo modo etsi numerum proprius vsum & finis sit rerum æstimatio, ac pro illis commutatio, nihilominus eorum inuicem cambium non est omnino absurdum, si carenus permittatur, quatenus est Reipublice necessarium. In summa, si quod in huiusmodi cambio subesse periculum mouet, id maxime ex parte campfori, nam ab altero qui pecuniam in alterum locum traicere optat, id non timetur, plurimum tamen, imo semper campfor prius recipit pecuniam quam reddat, vbi omnis abigitur effigies mutui. Et per hæc, responsio clarescit argumenti in capite questionis obiecti.

ARTICVLVS II.

Vtrum plures sint cambiorum species.

DE cambio in communi, qui titulus est præsentis questionis, secundo explorare restat cambiorum species. Arguitur enim non esse plures. Nam cambium nihil aliud sonat, quam rerū permutatio, propterea autem quod materia, hoc est, res quæ commutantur, diuersæ sint species,

Actus, actiones ipsæ non variant species. Eadem enim artis species est, vestem vel ex serico vel ex panno facere. Secundo argu. Neque propterea rursus variantur, quod cambium fiat ratione loci vel ratione temporis, vel ratione monetæ, quâdoquidem in his omnibus eadem cambitur moneta. In contrarium autem est receptissimum, non modo vulgarium, verum & scholarium vñs, discernentium diuersas cambiorum species.

Ad quæstionem quinque conclusionibus responderetur. Prima conclusio. Si res ipse quatenus res sunt existimetur, cambium non est genus plurimum specierum. Conclusio hanc profecto argumentum modo factam satis ostendebat. Eadem enim est actio cambire vinum pro oleo, & aurum pro domo, & argentum pro auro, aut pro alio metallo, siue signata sint nummata, siue rudis metalli massa. Actiones enim non ex materia, sed ex obiecto speciem mutant. Eadem enim est statuta ars, siue in ligno sculpuo fiat, siue in lapide. Atque in moribus eadem est species furti aut & vestium. Quare, vt diximus, furum species specialissima est differens a rapina sola ratione inuoluntarij, q̄ est in obiecto, quia vnum fit per fraudem, & aliud per vim. Immo vero neque quantum ad rationem iustitiæ, aut in iustitiæ inuoluntariæ species. Nam ut in tribus cambiorum generibus superioris articuli exemplum ponamus, eadem est ratio iustitiæ & iniustitiæ, cambire vinum pro oleo, & pecuniam pro frumento, atque aurum, nummum pro argenteo. Nam equalitas in his omnibus seruata eandem habet rationem commutatiuæ iustitiæ, inæqualitas vero, eandem rationem iniustitiæ. Quapropter physice loquendo non sunt diuersa cambiorum genera, neque diuersæ species, sed dicuntur Latine diuersa genera propter diuersas materias, & præterea propter diuersam accommodationem ad civilem vsu. Secunda conclusio. Si moneta, non vt naturalis res, sed quatenus nummata est, atque ad legale rerum precium existimetur, commutatio rerum pro pecunia, contractus est specie civiliter differens a cambio primi, aut tertij generis. Cuius vtique rationem superiori libro assignauimus. Nam commutatio hæc peculiariter est contractus emptionis & venditio-

nis, vt habetur l.2. de contrahenda emptione, eo quod illic distinguitur precium a re, cum in cambijs cæterorum generorum inuicem res vna fit alterius precij. Tertia conclusio. Cambium tertij generis, quæ actio est numulariæ artis, species est etiam civiliter, atq; in genere morum distincta a cambio primi generis, nam illic non est nisi simplex rerum commutatio æqualis valoris ad vitæ prouidentiam, & sufficientiam, naturaliter instituta, hic autem non res naturales, sed legales numi, idque non ad uitium neque vestitum, sed ad lucrum. Quare nescio an propria species sit negotiationis, quoniam negotiatio est rem emere, vt reuendas, quod non sonat in malum. hic autem, vt diximus, non est propria emptionis, vbi pretium a re distinguitur, dicitur nihilominus negotiatio, quia est numerorum permutatio gratia meri lucri. Ex his fit cambium, de quo præfens ratione distat, a reliquis contractibus ratione distat, iam enim monstratum est non esse emptionem. Neque vero est locatio aut commodatio, cum hic dominium transferatur, quod non fit in illis. Sed neque est mutatio, quia non transfertur dominium simpliciter, hoc est ut fors simplex restituitur, sed cum lucro, & feno re, aut precio. Quarta conclusio. Cambiorum de quibus loquimur, complures nominantur species, quæ quidem siue re uera sint species, vt philo. ophi, seu naturales, seu morales de speciebus loquuntur, siue vulgari negotiatorum forensiumq; vsu, perparui ad præfens negotium referunt. Igitur quoniam in genere moris prima consideratio in id fertur, quod est æquum aut iniquum, prima impræsentiarum cambiorum diuisio, est & reale & siccum. Vix enim reperias horum nominum rationes apud auctores explicatas. Et tamen reale, quod re dicitur, idem est, quod cambium in re, hoc est legitima commutandi ratione factum, seu ratione diuersarum monetarum, seu ratione loci, seu aliud sit quodcumque legitimum, veluti in processu patet. Siccum autem idem est, quod cambium, quod in re non est cambium, sed solum & vix palliatum, quod ideo è regione reali apponitur. Et dicitur siccum, id est sterile, & humore carens ad fructificandum, non quod campis non inde lucri fiat accessio, sed quod, vt superiori libro diximus, contra rerum naturam pecu-

Tertia conclusio.

Differètia cambij a cæteris contractibus.

Quarta conclusio.

Prima diuisio cambij.

cambium reale.

cambium siccum.

argu.

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

pecunia pariat. Dicitur etiam sicum, quia merum est ac nudum, senebreque mutuū, quod nihil habet legitimi contractus. Quapropter hæc duo cambiorum genera, licet in eadem versentur naturali materia, puta in pecunia tamen in genere morum contraria prorsus diametralique linea specie differunt, sicuti iustum & iniustum. Sub utroque ergo istorum membrorum multæ subsecantur species, siue modos dixeris cambiorum. Sit ergo quinta conclusio. Omnes cambiorum formæ & modi, ut tã illicita, quam licita comprehendamus, ad tria capita commode reducuntur, quorum aliqua manifestam habet iniustitiam, alia vero manifestam iustitiam. Sed alia sunt quæ in dubium reuocari possunt: Cambij enim moneta non nisi propter aliquam diuersitatem fit, videlicet aut ipsorum numerum, aut locorum, aut temporum. Non enim alia varietas inuenitur, quam in substantia, vel in loco, vel in tempore. At vero quoniam moneta diuersitas bifariam causa esse potest cambij scilicet, aut quia ad usum humanum preciosiores cum vltioribus cambiuntur, vel quia re vera una venditur pro alia ratione auctioris æstimationis ob loci aut temporis diuersitatem, ad quatuor capita reducamus cambiorum genera. Iam enim deinceps nihil philosophicè disputabimus siue genera sint, siue species siue modi, sed mori larino promiscue his nominibus utemur. Primum ergo cambiorum genus est, quod minutum vocant, hoc est dum aurea moneta pro argentea vel ærea commutatur, vel ediuerso. Id enim nomen sumpsit, quod minuitores numi pro preciosioribus, aut ediuerso commutantur. Secundum genus est ratione loci, ut dum qui alibi pecunia indiget, quam hic habet, hic numerat, ut sibi alibi consignetur. Et hoc solet appellari cambium per literas, ad differentiam superioris, quod potest dici manuale. Illud namque præsentem utrinque pecuniam fit manu numerata. In hoc autem qui pecuniam recipit, literas tradit, quarum fide alibi solutio fiat. Atque hæc duo genera si nihil doli admiscetur, realia sunt, ac subinde plane iusta. Tertium genus est ratione temporis, ut si quis pecuniam nunc recipiat quam certa die ratione spectari temporis cum senore restituat. Et hoc est cambium manifeste sicum, ac proinde

iniustum, de quo libro præcedenti abunde dictum est. Istæ ergo duæ radices dispersionem cambiorum incuntibus ob oculos præcipuum omnium præfigenda sunt, ad discernendum inter iustitiam & iniustitiam cambiorum. Vbi enim ratione precise loquimur, si cambium fit, hoc est ea duntaxat ratione, ut pecunia transmutatur, cambium reale est & legitimum. Vbi autem aliqua iniefferit ratio expectari temporis, sicum est & usurarium. Solet etiam distingui cambium purum ab impuro, purumque nonnulli appellant cambium minutum, cui nullum aliud admiscetur cambium vero impurum, ubi aliud commiscetur, vel ratione loci, vel ratione temporis, ab subinde fatentur cambium esse posse impurum, sed nihilominus legitimum. At vero quoniam impurum in malum sonat, significantius dicitur purum omne cambium reale siue minutum, siue ratione loci impurum autem cui aliquid iniustitiae permiscetur, vel ratione temporis, vel quavis alia iniqua. Quartum vero cambij genus est ratione monetae, non inquam, quod minuatim cambiantur, sed quia reuera pecunia vnus loci pro pecunia alterius cambitur diuersis utriusque loci æstimationis precijs. Et in his genus cambijs potissimum versatur cambiorum disputatio, quæpe quæ, cum in usu potissimum mercatoribus sint & campioribus quam plurimos parturijunt scopulos, humanas conscientias cruentantes, atque adeo tam confesarius perplexos tenent, tum etiam doctores & obsecros reddunt & varios ut videtur est apud Caietanum in singulari cambiorum opusculo, & apud Syluestrum. ver. vsura 4. & apud alios multos. Vtinam non idem nobis inuiatur character. Denim Thom. de hac re nihil ex professo scripsit. Nam tractatus ille vsurae, ut supra diximus opusculo 73. nullum præfert specimen. Sancti Thom. ac multo minus ca. 13. vbi de cambijs breuis fit sermo. Ad argumentum ergo principale in fronte quaestionis positum, prima conclusio respondit.

QVA